

ÇİN ULUSAL HABER AJANSI: XINHUA VE GÜNCEL ÇİN MEDYASI

Levent ELDENİZ, Bikeertiemuer MAIMAITIMIN¹

ÖZET

Günümüzde ekonomi, nüfus, insan kaynakları, üretim ve ihracat açısından Dev Ülke olarak adlandırılan Çin'in hemen hemen her ülkenin dikkatini çektiği ortadadır. Ülkenin gelişmesiyle beraber kitle iletişim araçları da hızla gelişmekte ve büyümektedir. Bu büyüme ve gelişmenin özellikle Çin Ulusal Haber Ajansı Xinhua'da daha çok belirgin olduğunu söylemek tamamen mümkündür. Çünkü 1930'larda kurulmasına rağmen sadece Asya'daki değil hatta dünya çapındaki önemli medya kuruluşundan sayılabilecek konuma sahip olmuştur. Yani Associated Press (AP), Agence France Press (AFP), Wolf, Havas, Reuters gibi dünya çapındaki en etkili haber ajanslarıyla aynı sıraya koyabilecek birçok nitelikleri bulunmaktadır.

Bu çalışmada Xinhua haber ajansını tarihçesi, temel işlevi, kuruluş amacı, örgütlenmesi üzerinde durulmuştur. Odan başka CNC (China Xinhua News Network Corporation) ve Xinhua Ağı (Xinhua net) ile ilgili gerekli detaylar açıklanmakla birlikte Çin'deki görsel-işitsel medya, yazılı basın ve internetin son zamanlardaki genel durumuna da değinilmiştir.

Anahtar Kelimeler: Medya, Yazılı Basın, İnternet

CHINESE NATIONAL NEWS AGENCY: XINHUA AND CONTEMPORARY CHINESE MEDIA

ABSTRACT

The increasing reliable and speed information need of mass media has provided the spread of news agencies. From Havas, which is that considered to be the world's first news agency who is established in 1835 to today, the reliable and speed flow of information provided by news agencies. Firstly mass media including public institutions and private companies take service from news agencies. Consequently, in recent years apart from the United States and European Union's big news agencies, some news agencies in the far and middle east countries are starting to appear on international platform.

In this thesis, first of all, we were concentrated on China news Agencies, Xinhua, after the short explanation of basic conceptions of news agencies. And then, Xinhua news agency's purpose of the foundation, organizational structures and forms, human resources management and economic situation, CNC, Xinhua Net, the contemporary audio-visual media and the written press of China were analyzed in detail.

Key Words: Media, Print Media, Internet

¹ Bu çalışma Marmara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Gazetecilik Anabilim Dalı Basın Ekonomisi ve İşletmeciliği Bilim Dalı Yüksek Lisans öğrencisi Bikeertiemuer MAIMAITIMIN'in (Muhammed Emin Beytemur) hazırlanmış olduğu yüksek lisans tezinden üretilmiştir.

1. ÇİN MEDYASININ GENEL TARİHÇESİ VE GELİŞİMİ

1.1. Yazılı Basının Ortaya Çıkışı ve Gelişimi

1.1.1. Kâğıdın ve Matbaanın İcadı

Bugün algıladığımız anlamdaki ilk kâğıdın M.Ö. 200'lü yıllarda Çin'de yapıldığı sanılmaktadır. Keten ve pamuklu paçavraların ıslatılarak bir hamur elde edilmesi ve bunun bir dibekte dövülüp kurutulmasıyla kâğıda benzer bir materyal elde edilmiştir. Diğer ulusların bunu öğrenip günlük yaşamda kullanmaya başlaması Türkistan bölgesinde Çinlilerle Müslümanlar arasındaki savaşlar sırasında gerçekleşmiştir. Avrupalıların ise kâğıt yapmayı Müslümanlardan öğrendiği çeşitli kaynaklarda iddia edilmektedir. 14. yüzyılda Avrupa'da kâğıt yapım evleri kurulmuş, 15. yüzyılın sonunda ise bol miktarda kâğıt yapımına başlanmıştır. Bu bollaşmada rol oynayan ana etmen ise basım evlerinin sayısını artmasıdır. Çinlilerin paçavralardan elde ettiği kâğıt ilerleyen zamanlarda giderek daha pahalı bir maliyetle üretilmeye başlayınca yeni hammaddeler aranmış ve odun, saman gibi hammaddelerden de kâğıt yapımına başlanmıştır.²

1.1.2. İlk Yazılı İletişimin Oluşumu

Çin'in yazılı basın tarihi Tang Hanedanlığı (milattan sonra 8. asır) dönemine kadar uzanmaktadır. Yani Feodal bürokrasinin iç bünyesinde yayınlanan, içeriği hükümetin hizmet raporlarından oluşan ve sadece üst düzey bürokrasiler yaralanabilen sahife halindeki yazılarla ilk adımı atmış olduğu söylenebilmektedir. Bu yazılı basının ilk örneğinin oluşumu ve gelişimi Tang Hanedanlığının orta dönemlerine denk gelmekte ve bunlar Tang Hanedanlığı farklı idari sisteminin gelişimiyle yakından ilişkilidir.

Bu mektup halindeki raporların temel içeriği, Padişahın kılık kıyafet ve gidişatları, emir ve fermanlar, devlet görevlilerinin buluşması, diğer askeri ve siyasi bilgilerden oluşmuştur. Bu mektuplar padişah tarafından düzensiz olarak yerel hükümetlere ulaştırılmış; üzerine padişahın mühür ve imzası atılmış; bilgilerin kaynağı ise sadece padişah ve vezirlerin sohbet hem muhakemeleri olmuştur.

1.1.3. Küçük Gazete

Çince'de "Xiaobao" olarak adlandırılan, Song hanedanlığı (10. asır) döneminde ortaya çıkan bu küçük gazete, Çin tarihindeki ilk gayri resmi gazete olarak tanınmaktadır. Bu gayri resmi gazetenin şöyle özellikleri bulunmaktadır:

1. Gazetede padişahın emir-fermanları, yasa ve kurallar, hükümet kararlarının yanı sıra, halkı yakından ilgilendiren güncel olaylar da yer almıştır.
2. Bu gazeteler çoğu zaman vezirler, üst düzey yöneticiler hem bunların akrabaları, hükümet bünyesinde çalışan kâtipler tarafından yayınlanmıştır.
3. Küçük gazeteler son zamanlarda, sadece hükümetin emir ferman ve yasa hem kurallarını yayınlamaktan uzaklaşarak, halk içindeki en güncel olaylara odaklanmıştır.

² Murad Karaduman "Değişen İletişim Ortamı, Yeni Medya ve İnternet Gazeteciliği", Ege Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Yayınlanmamış Doktora Tezi, İzmir: 2002.

4. El yazısıyla ve baskıyla çoğaltılmıştır.
5. Geniş okuyucu kitlesine sahiptir. Yani gerek hükümet bünyesinde çalışan olsun gerek sıradan bir vatandaş olsun, okuryazarlığı olan herkes bu gazetenin okuru olabilmektedir.
6. Halk içinde en yaygın bir iletişim aracı olmuştur.
7. Tek sayfadan oluşmuştur.

1.1.4. İlk Gazete

4 Şubat 1874 Hongkong'da yazar Wangtao tarafından yayınlanan "Cycle Daily News" ise Çinliler tarafından yayınlanan ilk Çince gazetedir. Aynı zamanda burjuva ve kapitalizm ideolojisini ileri süren ilk gazetelerdendir.

Bu dönemdeki gazetelerin ortak özellikleri şunlardır:

1. Gazetelerin kuruluşu açısından, kurucuların kimliği çok karmaşıktır. Yani o dönemdeki gazeteler gelişmiş aydınlar, tüccarlar, hükümet mensupları ve batılılaşmış burjuvalar tarafından kurulmuştur.
2. Sahiplik açısından, bazı gazeteler hariç, bu dönemdeki gazetelerin çoğu özeldir.
3. Gazete içeriği açısından, bu gazetelerin ekserisi Batılılaşma Hareketinin destekçileri ve savunucularıdır.
4. Siyasi açıdan, bu gazetelerin yayınlanması vatanseverliğin zayıflamaya başladığının bir göstergesiydi.

1 Ocak 1995 kurulan Huaxi Gazetesi ise Çinin ilk metropoliten gazetesidir.

Şu an ülkede toplam 1943 gazete ve 10 binden fazla ulusla ve uluslar arası dergi bulunmaktadır. Ülkenin bir numaralı gazetesi olarak bilinen Halk Gazetesi (Renmin Ribao)'nin günlük tirajı milyondur.

1.2. İnternet Dönemi

1987 yılı Pekin üniversitesi profesörü Qian'ın Almanya'ya göndermiş olduğu e-mail ise Çin tarihindeki ilk internet kullanımı olarak kabul edilmektedir. Lakin o vakitte Çin'e internet girmiş değildi. Ekim 1991'de Çin-ABD Yüksek Enerji Fiziği yıllık toplantısında ABD sözcüsü White Torquay'ın Çin'in de İnternet İşbirliği Programına dâhil edilmesi gerektiği fikriyle, Mayıs 1994'te ancak gerçek anlamda Çin'de internet kullanımını başlatmıştır.

Mayıs 1995'te, ilk İnternet Servis Sağlayıcısının kurulmasıyla, halkın da internetten yararlanabilmesi mümkün olmuştur.³

1.2.1. İnternetin Çin'deki Gelişim Süreci

İnternetin Çin'deki gelişim sürecini aşağıdaki gibi üç aşamaya ayırmak mümkündür:

³ http://www.360doc.com/content/07/0905/11/42953_720503.shtml (19 Kasım 2013)

1) Araştırma ve Deneme Süreci (06,1986- 03,1993)

Bu dönemde Çin'in bilimsel araştırma kurumları ve bazı üniversiteler internet ağ teknolojisine yönelik birçok bilimsel araştırma projesini yürütmüştür. Bu aşamada, internetin kullanımı sadece birkaç tane araştırma kurumlarına ve üniversitelere e-mail hizmeti vermekle sınırlı kalmıştır.

2) Başlangıç Süreci (04,1994-1996)

Nisan 1994, Pekin Zhongguancun Eğitim ve Araştırma Okulunda internet TCP/IP bağlantısının gerçekleştirilmesiyle, internet bütün özellikleriyle hizmete açılmıştır. Bu tarihten itibaren Çin uluslararası sahnede resmi şekilde internet kullanan ülke olarak kabul edilmiştir. Böylelikle ülke çapında ChinaNet, CERnet, CSTnet, ChinaGBnet gibi diğer birçok projenin başlatılmasıyla, internet kişilerin günlük hayatına girmeye başlamıştır. 1996 yılının sonunda, ülke genelinde internet kullanıcılarının toplam sayısı 200 bine ulaşmıştır.

3) Hızlı Büyüme Süreci (1997'den şimdiye kadar)

1997 yılından sonra yurtiçi internet kullanıcıların sayısı her altı ayda iki kat büyüme hızıyla artmıştır. Günümüzde ise internet kullanıcılarının sayısı 100 milyondan fazladır.

1.2.2. İnternet Yayıncılığı

12 Ocak 1995, Devlet Eğitim Bakanlığı tarafından yayınlanan “Yurtdışı Âlimleri” dergisi ise internet ortamında Çin’ce olarak yayınlanan ilk yayındır. Fakat bu derginin yayınlanması, bu ülkenin kitle iletişim araçlarının elektronikleşmesinin başlangıç noktası sayılmamaktadır.

20 Ekim 1995, internette yayınlanan “Çin Ticaret Gazetesi” ise internette yayınlanan ilk gazete ve gerçek anlamda kitle iletişim araçlarının elektronikleşmesinin başlangıç noktasıdır. Bu gazetenin internette yayınlanması yurt içi ve yurt dışındaki birçok medyanın dikkatini kendine çekmiştir. Reuters derhal harekete geçerek, bu gazeteye abone olmuştur.⁴

Günümüzde internet teknolojisinin hızlı gelişimiyle, Çin internet kullanıcılarının sayısı açısından dünyanın dev ülkesi haline gelmektedir.⁵ Haziran 2013'te yapılan araştırmalara göre, ülke genelindeki internet kullanıcılarının sayısı 591 milyona ulaşmıştır. İnternetin kapsama oranı yüzde 44.1 olmakta ve internet kullanıcılarının sayısı her ay 6 milyonluk bir hızla artış göstermektedir.⁶

1.3.Radyo İstasyonunun Kuruluşu ve Gelişimi

Tarihe bakıldığında, 2 Kasım 1920'de Amerika'da kurulan Pittsburgh KDKA radyo istasyonu ise dünyanın ilk resmi radyo istasyonu olarak karşımıza çıkmaktadır. Ondan sonra İngiltere, Fransa, Rusya, Almanya ve İtalya gibi ülkelerde radyo istasyonları peş peşe kurulmaya başlanmıştır.⁷ Buna istinaden, 1923 yılında Çin'de

⁴ Hanqi. F, *Çin İletişim Tarihi*, Pekin: 2009: Pekin Üniversitesi Yayınlar, s.634.

⁵ <http://wenwen.soso.com/z/q511690924.htm>. (3 Ocak 2014)

⁶ <http://zhidao.baidu.com/link> (3 Ocak 2014)

⁷ <http://www.crup.com.cn> (15 Kasım 2013)

radyo istasyonu kurulduğuna göre, Çin ilk radyo istasyonu kuran ülkelerden sayılmaktadır.

1923 yılının başında, Amerikalı E. G. Osborn tarafından kurulan Çin Radyo Şirketi, aynı yıl 23 Ocak akşamı ilk yayınına başlamıştır. İstasyon çağrı işareti XRO olarak yürütülen bu radyo şirketi ise yabancıların Çin’de kurduğu ilk radyo istasyonudur.

1 Ağustos 1928, Kuomintang hükümeti (bundan önceki milliyetçi parti) tarafından Nanjing şehrinde “Çin Merkezi Radyo”su kurulmuştur. Kasım 1932, bazı reform ve çabalar sonucunda, bu radyo istasyonu Asya kıtasındaki en büyük radyo istasyonuna dönüşmüştür. Ağustos 1929’da, Kuomintang hükümetinin ilgili karar ve düzenlemelerine göre, özel radyo kuruluşuna izin verilmiştir. Bu sayede eğitim, ticari ve dini birçok hususi radyo istasyonları ardı ardından kurulmaya başlamıştır. Haziran 1937’ye kadar Çin topraklarında toplam 78 radyo istasyonu kurulmuş olup, bunların 55’i ise özel radyolar idi.

Bu radyonun kurulması ise Çin işitsel medya kuruluşlarının başlangıç noktası sayılmaktadır. O günden itibaren, komünist partinin medya alanında yazılı basın ve ajansçılığın yanı sıra işitsel medya da kendini göstermeye başlamıştır.

Günümüzde ülke genelinde Hongkong, Makao ve Taiwan hariç toplam 600 küsur radyo istasyonu bulunduğu söylenmektedir.

Çin Komünist Partisi tarafından kurulan ilk radyo ise Yan’an Xinhua Radyosudur. Bu radyo 30 Aralık 1940 tarihinde Yan’an şehrinde kurulmuş ve çağrı işareti XNCR (X ise Çin’in radyo çağrı işaretinin ilk harfidir, NCR ise New Chinese Radio’nun kısaltılması) dır.

1.4. Televizyon Devri

1 Mayıs 1958, Pekin Televizyonu ilk yayınına başlayarak, ülkenin televizyon endüstrisine attığı ilk adımı dünyaya ilan etmiştir. Pekin televizyonu (yani şimdiki CCTV’nin önceki ismi) ise bu ülkede kurulan ilk televizyon olarak kabul edilmektedir.

1 Mayıs 1973 PAL (Phase Alternating Line) sistemini kullanarak televizyonda renkli yayının ilk sayfasını açmıştır. Günümüzde dünyadaki renkli televizyonun yüzde 50’si Çin’de üretilmekte, yani renkli televizyon kullanımı ve üretiminde ilk sıradadır.

1979 yılından itibaren gazete ve televizyonda reklamlara yer vermeye başlamıştır. 4 Ocak 1979 “Tianjin Gazetesi” ülke çapında ilk olarak gazete reklamını başlatmıştır. Aynı yıl 28 Ocak Şangay TV, Çin tarihindeki ilk televizyon reklamını yayınlama şansına mazhar olmuştur.

Şu an ülke genelinde Makao, Hongkong ve Taiwan hariç tüm il ve ilçeler dâhil olmak üzere toplam 500’den fazla televizyon istasyonu bulunmaktadır. Bu TV istasyonlarının en azından 20’si uyduya sahiptir.⁸

⁸ <http://baike.baidu.com/view/5580.htm> (8 Ekim 2013)

2.ÇİN ULUSAL HABER AJANSI: XINHUA

Çin ulusal haber ajansı XinHua ise, Çin'deki yasal haber denetleyici üst kurul ve dünya çapında haber dağıtan tek medya kuruluşu özelliğini taşımaktadır. Bu ajans Çin'in en eski medya kuruluşlarından sayılmaktadır. Çin Halk Cumhuriyetinin resmi haber ajansı olan XinHua, Küba, Kuzey Kore, Vietnam ve dağılan Sovyet Sosyalist Cumhuriyetler birliğinin resmi ajansı TASS'inkine benzer yönetim ve amaçla kurulmuştur. Komünist Partinin liderliği ile sürekli gelişmekte olan XinHua, parti ve halkın ağız, gözü, burnu, kulağı olma görevini omzuna alarak ve partinin ülkedeki 56 ulusu ittifaklaştırarak bugüne kavuşmasında çok önemli rol oynamıştır.

2.1. Xinhua Haber Ajansının Tarihçesi

Xinhua Haber Ajansı Logosu

7 Kasım 1931 yılında JiangXi eyaletinin Ruijin ilçesinde kurulan Kızıl Çin Haber Ajansı, 1937 yılı ocak ayında ShanXi eyaletinin YanAn şehrinde XinHua (Yeni Çin Haber Ajansı) adını almıştır. Bu ajans Çin Komünist Partisi liderliğinde kurulan en eski medya kuruluşudur. 30 Aralık 1940'ta XinHua haber ajansı Yan'an Xinhua radyosunu, yani şimdiki Merkez Halk Radyosunu kurmuştur. 1 Eylül 1944, yabancı ülkelere İngilizce radyo haberleri yayınlamaya başlamıştır. Japon-Çin savaşı döneminde, Huabei, Suiyuan, Jinchaji, Shandong, Huazhong gibi Japon'a karşı mücadelede bulunan her bölgede şubeler kurulmuştur. O dönemde XinHua haber ajansı, savaş bölgelerinde olup bitenlerden yurt içi yurt dışına haber aktaran tek kaynak olmuştur.

Çin Kurtuluş Savaşı döneminde, Xinhua Haber Ajansı hızla gelişmiştir. 1946 yılı Mayıs'ta, Xinhua Haber Ajansı Genel Müdürlüğü kurumları yeniden yapılandırarak, önemli savaş bölgelerine savaş muhabiri ya da muhabir grubu göndermiştir.

1Ekim 1949 Çin Halk Cumhuriyetinin kurulmasından sonra, XinHua haber ajansı ülke genelindeki irili ufaklı tüm şubelerini birleştirerek ve düzenleyerek, resmi anlamda bir devlet haber ajansı olma şansına sahip olmuştur.

Yirminci yüz yılın ikinci yarısından itibaren, XinHua haber ajansı gelişmekte olan ülkenin ulusal haber ajansı olabilmekle beraber, uluslar arası haber ajansının bazı özelliklerini de oluşturmaya başlamıştır. 1983 yılı Çin Komünist Partisi'nin onaylamasıyla, XinHua haber ajansı daha hızlı adımlarla gelişmektedir. Ayrıca,

Xinhua Haber Ajansı, Associated Press, Reuters, Agence France-Presse'lerle birlikte dünyanın büyük haber ajanslarından biri olarak bilinmektedir.

2.2. XinHua Haber Ajansının Temel İşlevi

1970'li yıllarda parti ve devletin gelişmesiyle birlikte, Xinhua Haber Ajansının fonksiyonları yavaş yavaş güçlenmiş ve genişlemiştir. Yeni dönemde, Xinhua Haber Ajansı dört ana işlev çerçevesinde hareket etmektedir:

1. Parti ve halkın gözü, ağzı, burnu ve kulağı olmak.
2. Ulusal haber ajansı olmak.
3. Bilgi ve haber merkezi.
4. Uluslararası medya kuruluşu.

Ajansın yukarıdaki bu dört işlevi genellikle üç türlü dağıtım biçimi aracılığıyla yerine getirilmektedir:

1. Geleneksel dağıtım biçimi: genellikle kamuya açık haberler, rapor vs,
2. Çağdaş haber dağıtım biçimi: yeni teknik olanaklarla gelişen internet, ses, video, SMS ve diğer haber dağıtım biçimleri,
3. Ajansın gazete ve dergileri.

Bu haber dağıtım biçimleri bir birini tamamlayarak ve ortak bir güç oluşturarak, ülke içinde doğru kamuoyu oluşturmak ve uluslararası kamuoyu üzerinde olumlu etki yaratmak için önemli rol oynamaktadır.

1991 yılı XinHua ajansının 60. yıldönümü vesilesiyle düzenlenen kutlama töreninde, Çin Halk Cumhuriyetinin Cumhurbaşkanı Zhang, XinHua haber ajansının yayınladığı haberlerin sadece ülke kamuoyuna değil, hatta uluslar arası kamuoyu üzerine de önemli etkisi olduğunu, onun için, komünist partinin XinHua haber ajansını ülkenin durum ve stratejisine uyan, Çin'in sosyalizm özelliklerini taşıyan, dünyanın en büyük ve en güçlü modern haber ajansı olarak geliştirileceğini bildirmiştir.

2.3. Xinhua Haber Ajansının Kurumsal Ayar ve Personel Dağılımı

2010 yılsonu itibarıyla, Xinhua Haber Ajansında çalışanların toplam sayısı 15 bin 160; çalışmakta olanlar 11 bin 373 kişi; emekli olanlar 3 bin 787 kişi; çalışanlar içinde kadın erkek oranı 1:1.36, yani çalışanlar içinde erkeklerin sayısı kadınların sayısından baya yüksektir; Parti üyesi olanlar 8 bin 863 kişi; yüksek lisans veya üzeri eğitime sahip olanlar 1564 kişidir.

2.4. XinHua Haber Ajansının Örgütlenmesi

Xinhua haber ajansı ofis, editör odaları, yerel haberler merkezi, yabancı haberler merkezi, dış haberler editörlüğü, foto muhabirliği yayın bölümü, referans haberciliği, spor haberleri yayın bölümü, genel müdür ofisi, iletişim teknolojileri merkezi, insan kaynakları, dışişleri bürosu, planlama ve finans merkezi, emekli

kadrolar bürosu, kurum parti temsilciliği, denetleme bürosu gibi kısımlardan oluşmaktadır.

1. Baş Ofis

Xinhua Haber Ajansının parti temsilcileri ve ajans genel müdürlüğünden oluşan, tüm sosyal ve toplumsal hizmetleri entegre ve koordine etme fonksiyonuna sahip yönetim kuruludur. Bu yönetim kurulunun başlıca işlevleri şunlardır: Toplumsal ve sosyal hizmetleri ön plana koymak şartıyla, bünyesindeki tüm birim, bölüm ve personellere liderlik ederek ajansın temel işlevini en iyi şekilde yerine getirmektir.

2. Editörlük

Ajans parti temsilcileri ve ajans genel müdürlüğünden oluşan, haberle ilgili tüm hizmetleri yöneten birimdir. Bu bölümün başlıca işlevleri şunlardır: Parti temsilciliğinin talebine göre, ajans genel müdürünün liderliğinde, editörlüğün doğrudan komutası altında, ajansa ait tüm haberleri organize ve koordine ederek, haber içeriğinin oluşturulmasını yönetmek, ayrıca haber ve haber malzemesiyle ilişkin tüm hizmetleri işlemektir.

3. Yurtiçi Haberler Merkezi

Yurtiçi Haberler Merkezine, ulusal haber planlanması ve koordinasyonu, yurt içi haberlerin editörlüğünü onaylamak, yurt içindeki şubelerin hizmetlerini yönetmek gibi sorumluluklar üstlenmiştir.

4. Uluslar arası Haber Merkezi

Çince, İngilizce, Fransızca, Rusça, İspanyolca, Arapça ve diğer dillerde uluslar arası haber ve haber malzemeleri toplayarak, metin, ses, video, SMS ve diğer formlar ile yurt içi ve yurt dışına haber aktarmakla sorumludur. Üstelik bu merkez uluslar arası ilişkileri araştırmak ve yurtdışı şubelerinin neler yapması gerektiği konusunda onları yönlendirmekle mükelleftir.

5. Dış Haberler Merkezi

Bu bölüm ise yurt içinden toplanan haberleri Çince, İngilizce, Fransızca, Rusça, İspanyolca, Arapça ve diğer dillerde yurt içi ve yurt dışındaki medya ve medya dışı kuruluşlarına iletmekte, hem de yurt içi şubelerinin yurt dışına gönderdiği devlete ilişkin haber ve haber malzemelerini yakından denetlemektedir.⁹

6. Foto Muhabirliği Yayın Bölümü

Foto muhabirliği yayın bölümü, yurtiçi ve yurt dışı abonelerine ulusal ve uluslar arası foto haber, grafikler ve sergi fotoğrafları sunmak; foto muhabirliği teorik çalışmalar ve fotoğrafçılık; "Fotoğraf Dünyası" dergisi ve resim albümü düzenleyerek yayınlamak, fotoğraf arşivleri toplamak, depolamak, geliştirmek ve kullanmak; yurt içi ve yurt dışı şubelerinin foto haberciliğini organize etmek, onların

⁹ http://en.wikipedia.org/wiki/File:Xinhua_Logo.png (9 Ekim 2013)

profesyonel fotoğrafçıları geliştirmesine yardımcı olmak gibi hizmetleri yürütmektedir.

7.Referans Haber Bölümü

Referans haber bölümünün temel fonksiyonu, yurt içindeki önemli olay, hadise ve eğilimleri yansıtmak, yurt dışındaki referans değeri olan yeni bilgileri toplamak ve çevirmek, yurt içi ve yurt dışı medyaların oluşturduğu kamuoyunu göz önünde bulundurmakla beraber ulusal ve uluslararası önemli konularda derin araştırmalar yaparak, bir sonraki adım için referans değeri olan bilgileri temin etmekle sınırlıdır. Ondan başka “Yurtiçi Dinamik Deliller”, “Referans Kanıtı”, “İç Referans”, “Seçilen İç Referans”, “Referans Malzemesi”, “Referans Haberler” gibi dergileri yayınlamaktadır.

8.Spor Haberleri Yayın Bölümü

Bu bölüm yurt içi ve yurt dışı spor haberlerini Çince ve İngilizce olarak hazırlayıp yerel ve yabancı medyalara ulaştırmak, yurt içi ve yurt dışındaki şubelerinin yapacağı spor haberlerini denetlemek, ulusal ve uluslararası sporların gelişim eğilimini irdelemek, spor alanındaki önemli trendleri anında yansıtmak vs. görevleri yerine getirmektedir.

9. Genel Müdür Ofisi

Ajans parti temsilcileri ve ajans genel müdürlüğünden oluşmakta, ajans bünyesindeki tüm yönetim ve organizasyon fonksiyonuna sahip olmaktadır. Temel işlevi şunlardır:

Devletin ilgili yasa ve mevzuatlarına, ajans parti temsilciliği ve genel müdürlüğünün kararına göre, çalışma planı, organizasyon, yönetim, koordinasyon ve değerlendirme vs. hizmetleri iyi işlemekle beraber ajansın çalışma kuralları ve politikalarından sorumludur.

10. İletişim Teknolojileri Merkezi

İletişim teknolojileri merkezi de ajans parti temsilcileri ve ajans genel müdürlüğünden oluşmakta olup, ajansın tüm teknik işlerini yönetme ve organize etme fonksiyonuna sahiptir. İletişim teknolojileri merkezinin temel işlevleri şunlardır:

Teknik cihaz ve çalışmaları geliştirme planı ortaya koymak; İletişim teknolojisi standartlarına uygun proje ve tasarımları yönetim kurulunun onayından sonra uygulamak; aynı platformda aynı planlama, aynı standart ve aynı yönetim ilkeleri doğrultusunda hareket ederek teknik hizmetlerin makro yönetimini elinde tutmak; teknik projeleri denetlemek, teknik çalışma kontrolü vs.

11.İnsan Kaynakları

Bu birim ajansın kadro ve personel yönetimi fonksiyonuna sahiptir. Genellikle: Ajans parti temsilciliğinin kararına göre, yönetim üyeleri, kalifiye personel ve insan kaynaklarının geliştirilmesi, yapılandırması, maaş, teşvik, ceza ve ödüllendirme, refah, sosyal güvenlik, eğitim ve öğretim, profesyonel personeller yetiştirmek, kadro

ve personel sisteminin reform edilmesi, örgütsel değerlendirme ve benzer işlevleri yerine getirmektedir.

12. Dışişleri Bürosu

Xinhua Haber Ajansı dışişleri idari bölümü olarak dile getirilen bu birim, devletin ilgili yasal mevzuatlarına, ajans parti temsilciliği ve genel müdürlüğünün kararına göre, dışişleri ve Hongkong, Makao ve Tayvan ile ilgili türlü değişim ve sosyal faaliyetlerle ilgilenmek, dışişlerini dış propaganda ve dış haber akışı ile birleştirmek, yurtdışı bürolarının günlük faaliyetlerini koordine etmek, ilgili birim ve yurt dışı şubelerinin yabancı uzman ya da yabancı işçi istihdamına yakından yardımcı olmakla yükümlü tutulmaktadır.

13. Planlama ve Finans Bölümü

Ajans parti temsilcileri ve ajans genel müdürlüğünden oluşan bu birim, ajansın planlama, mali operasyon ve tüm finansal hizmet ve faaliyetleri yönetmektedir. Planlama ve finansal bölümün işlevlerini, ilgili yasa ve kararların gereğince, ajansa ait bütçe, para, mal, devlet ihaleleri ve finansal bilgileri yönetmek; muhasebe denetimi, önemli finansal konuları tartışarak belli sonuca varma, verimli finansal sistem oturtma, muhasebe ekibi oluşturma şeklinde sıralayabiliriz.

14. Emekli kadroları Bürosu

Ajans bünyesinde emekli olanlara yönelik politikaların geliştirilmesi ve uygulanması, emeklilerin siyasi, ideolojik ve türlü sosyal faaliyetlere katılması, tedavi, sigorta, sosyal güvenlik, yaşam koşulları ve diğer emeklilikle ilişkin tüm çalışmalar bu bölüm tarafından yürütülmektedir.

15. Denetleme Bürosu

Ajans parti temsilcileri ve ajans genel müdürlüğünden oluşan denetleme bürosu ajansın idari denetimi, iç denetim, ajans bünyesindeki tüm birimleri gözetim ve sansür, personellerin ulusal yasalara ve ajansın türlü kural ve ilkelere uyması, disiplin ihlali gibi hizmetlerle mükelleftir.

2.5.CNC (China Xinhua News Network Corporation)

CNC ise temel içeriği dünya haberlerinden oluşan Çin uluslar arası televizyon ağıdır. Bu televizyon ağı uydu, kablo, telefon, internet, billboard ve diğer iletişim araçların aracılığıyla dünyanın her tarafına yayılan mükemmel iletişim sistemine dayanarak, hemen hemen her ülkede birçok hedef kitleye sesini duyurabilmektedir. Şu anda CNC dünyanın en etkili uluslar arası televizyon kuruluşlarından BBC World, CNN, NHK World, FOX, Russia Today ve France 24 gibi televizyonlarla rekabet edebilecek konuma sahiptir. Bu anlamda, Xinhua Ajansı ilk olarak uluslar arası televizyon başlatan ajanslardan sayılmaktadır.¹⁰

¹⁰ <http://www.xinhuanet.com/video/xhsspzx/> (15 Kasım 2013)

Xinhua Haber Ajansı tarafından, 31 Aralık 2009 tarihinde Pekin'de kurulan CNC, 1 Ocak 2010 resmi olarak Asya-Pasifik bölgesi ve Avrupa bölgelerine yayın hizmetini başlatmıştır.

1 Temmuz 2010, CNC WORLD (İngilizce) resmen hizmete girmiştir. Ajansın dünyanın dört bir köşesinden elde ettiği TV programlar "CNC World News" adı altında, 24 saat sürekli yayınlanmaktadır.

Asya-Pasifik bölgesi başta olmak üzere Kuzey Amerika, Avrupa, Orta Doğu, Afrika ve diğer 200'den fazla ülke ve bölgede, 5,5 milyar nüfuslu bir izleyici kitlesine sahiptir. Sadece Hong Kong, Makao ve Oakland'da ise 1,7 milyon kablolu TV aboneleri bulunmaktadır.

16 Temmuz 2010, Apple sistemiyle eşleşebilen CNC Cep'i başlatarak, iPhone ve iPodtouch kullanıcıların CNC(Çince) ve CNC World (İngilizce)'a AppStore'den kolayca erişebilmesini mümkün kılmıştır.

18 Nisan 2011, tüm dünyadaki Android telefon kullanıcıların Android Market, Mobil Market, aMarket ve eoeMarket üzerinden CNC(Çince) ve CNC World (İngilizce)'u bedava yükleyebilmesine kolaylık yaratmıştır.

CNC programları Çince ve İngilizcenin yanı sıra Fransızca, İspanyolca, Portekizce, Arapça, Rusça ve diğer dillerde yayınlanmaktadır. Her gün 24 saat sürekli olarak toplam 960 dakikadan fazla TV programı yayınlamaktadır.¹¹

2.6. Xinhua Ağı (Xinhua Net)

Xinhua Ağı ise yönetimi doğrudan Komünist Partiye bağlı olan, ulusal haber ajansı Xinhua tarafından kurulan Çin'in en büyük uluslar arası haber sitesidir. 7 Kasım 1997 "Xinhua Haber Ajansı Web Sitesi" adıyla kurulan bu haber sitesinin adı, Mart 2000'de "Xinhua Ağı" (Xinhua Net) olarak değiştirilmiştir.

Bu site yurt içindeki 30'dan fazla yerel TV kanalı ve ajansın hem de onlarca haber sitesinin iş birliği yapmasıyla kurulmuştur. Dünyanın en büyük ve en önemli Çince haber sitelerinden biridir. Site aynı anda Çince, İngilizce, Fransızca, İspanyolca, Rusça, Arapça ve Japonca olmak üzere toplam yedi farklı dilde işlemektedir. Günlük yayınlanan haber sayısı yaklaşık 4 bin 500 parçadan, kelime sayısı ise 1 milyon 8 binden fazladır.¹²

Site her gün 19 bin kere güncellenmekte, 1 milyon 7 bin kere tıklanmaktadır. Günlük sayfa görüntüleme sayısı 364 milyon, ziyaretçi sayısı ise ortalama 68 milyondan aşağı değildir.

Bu haber sitesinin içeriği hem ulusal hem uluslararası finans, menkul kıymetler, spor, bilim ve teknoloji, bilişim, askeri, hukuk, felsefe, sosyal, kültür, eğlence, eğitim-öğretim, tıp ve sağlık, araba ve diğer sahalardaki toplumu yakından ilgilendiren tüm konulara değinmektedir. Bu açıdan bakıldığında, Xinhua Ağı değil sadece Çin'in, belki dünyanın da en önemli haber sitelerinden sayılmaktadır. Yurt içinde 33 ilde, yurt dışında ise 100'den fazla ülkede muhabirleri bulunmaktadır.

¹¹ <http://baike.baidu.com/view/3127143.htm?fr=aladdin> (15 Kasım 2013)

¹² <http://www.xinhuanet.com/> (15 Kasım 2013)

2004 yılı Haziran, Google'ın açıklamasına göre, bu haber sitesi ülke içinde en çok tıklanan 9 siteden biridir. Ziyaretçi sayısı CNN, Yahoo, Microsoft ve Amazon gibi dünyanın dev sitelerine çok yaklaşmıştır.¹³

SONUÇ

Bilindiği üzere, Xinhua haber ajansının yurt dışında birçok bürosu ve muhabiri bulunmakta, uydu aracılığıyla dünyanın dört bir köşesine bir çok yabancı dilde yayın yapmakta, öteki ülke ajanslarından aboneleri ve onlarla haber değişimi anlaşmaları imzalanmaktadır. Gerek sermaye ve personel açısından, gerek kapsam oranı ve hedef kitle açısından, gerek haber üretim miktarı açısından, gerekse yurt içi ve yurt dışı abone açısından olsun gayet büyük bir medya kuruluşu olarak çıkmakta karşımıza. Ondan başka birçok uluslar arası nitelik taşımaktadır. Fakat sahiplik açısından yola çıkarak, maddi desteğin büyük ölçüde devlet tarafından karşılanıyor olmasını göz önümüzde bulundurursak, bu ajansın bulunduğu her yerde haber satmak için değil belki farklı amaçlarla haber topladığını ve yayınladığını görebiliyoruz. Demek bu ajans her ne kadar güçlü, uluslar arası niteliklere sahip ve uluslar arası sahnede söz sahibi olsa bile yine de gerçek anlamda bir uluslar arası haber ajansı sayılmaz ve sayılmamaktadır.

Çalışmamızda bahsettiğimiz gibi yazılı basın çoğu devlet desteğiyle kurulmuştur ve ilgili tüm kararlar devlet tarafından alınacaktır. Şu an ülkede bulunan 1943 gazete ve 10 binden fazla derginin hemen hemen hepsi devletin tekeliyle işlemektedir. Bir bakışta bu rakamlar gerçekten biraz şaşırtıcı olabilir, ama başka bir açıdan bakacak olursak hiç de şaşırtıcı değil belki üzücüdür. Çünkü gerçi ülkede toplam 2000 civarında gazete yayımlanıyor ise bile ülke nüfusuna orantılandığında bu gazetelerin tirajı çok düşüktür. Örneğin ülkenin bir numaralı gazetesi olarak bilinen Halk Gazetesi (Renmin Ribao)'nin günlük tirajı sadece 3 milyondur. Türkiye gibi 80 milyon nüfusa sahip bir ülke için bu tiraj gerçekten çok yüksek bir rakamdır. Ama 1 milyar 400 milyon nüfusa sahip bir ülke için bu yok denecek kadar düşük bir rakamdır. Ondan başka, 1869 yılında Fransa'da günlük tirajı 600 bine ulaşan Küçük Paris Gazetesi'ne mukayese edildiğinde, Halk Gazetesinin 2010 yılındaki 3 milyonluk günlük tirajı ise gerçekten üzücü bir durumdur. Demek bu ülkede okuryazar oranı hakikaten düşük düzeydedir.

Görsel medya açısından bakacak olursak, ülke genelinde tüm eyalet, özerk bölge, il ve ilçe dâhil olmak üzere aşağı yukarı 500 televizyon istasyonu bulunmaktadır. Her istasyon en azından iki ya da ikiden fazla kanala sahiptir. Bu istasyon ve kanallar kendi istediği film, dizi, reklam, haber ya da başka çeşitli programları üretme ve yayınlama yetkisine sahiptir, fakat her bir programın içeriği, biçimi, dili, süresi, yayınlanacağı vakit gibi tüm detaylar denetleyici üst kurul tarafından onaylanmak şartıyla. Üretilen bu programlar kalite açısından ne kadar iyi, çeşitleri bin bir türlü, yatırılan sermayesi ne kadar çok olsa bile, sonuçta ülkedeki bu 500 televizyon istasyonu Devletlik Radyo Televizyon Üst Kurulu tarafından adeta tek bir kanal gibi yürütülmektedir. Her bir istasyon her bir kanal bastığı he adımı kedi bağlı olan denetleyici kuruma bildirmek zorundadır.

¹³ <http://news.xinhuanet.com/misc/> (15 Kasım 2013)

Çin’de 1990’lı yıllardan sonra radyo endüstrisi hızla gelişmektedir. Ülkede şimdi en az 500 radyo istasyonu mevcuttur. Bu radyolar da her kasaba, ilçe, il, eyalet, özerk bölgelerdeki yerel ve bölgesel hem de CNR gibi ulusal ya da uluslar arası radyo kuruluşlarını da içermektedir. Bu radyo istasyonlarının çalışma metodu, yönetim ve organizasyon yapısı, sahiplik, içi ve dış örgütlenmesi ve denetlenmesi aşağı yukarı başka medya kuruluşlarıyla aynı sistemde yürütülmektedir.

Demek ki son zamanlarda Çin’de Xinhua haber ajansı başta olmak üzere görsel-işitsel medya, yazılı basın ve internet gibi tüm kitle iletişim araçları sürekli gelişmekte ve büyümektedir. Bu medya kuruluşlarının bazıları uluslar arası platformda da kendini gösterebilmekte ve geniş yelpazesıyla dünyanın her köşesine ulaşabilmektedir. Hatta batıdaki en etkili medya kuruluşları da Çin mediasından sürekli haber satın almakta, bu medya kuruluşlarıyla bilgi paylaşımında bulunmaktadır. Çünkü bu kitle iletişim araçlarının maddi desteği devlet tarafından karşılanmakta ve dolayısıyla medya işletmelerinin iflas olması, zarara uğraması, küçülmesi ya da kapanması asla söz konusu değildir. Sürekli büyümesi ve gelişmesi mutlak garanti altındadır. Ve dolayısıyla Komünist Partinin liderliğinde Küba, Kuzey Kore, Vietnam ve dağılan Sovyet Sosyalist Cumhuriyetler Birliği’ninkine benzer yönetim sistemi ve amaçla yürütülmektedir. Parti ve halkın ağzı, gözü, burnu, kulağı olma görevini her an yerine getirebilmektedir. Yani medya tamamen devletin tekelindedir. Gerçi orta doğu ve uzak doğu ülkelerine kıyaslandığında azıcık olsa bile iletişim özgürlüğünden söz edilebilirse bile, fakat batı ülkelerinin gözüyle bakıldığında bir bağımsız medyadan, iletişim özgürlüğünden söz etmek mümkün olmayabilir.

KAYNAKÇA

- Hanqi, F, Çin İletişim Tarihi, Pekin: 2009: Pekin Üniversitesi Yayınlar, s.634.
Murad Karaduman “Değişen İletişim Ortamı, Yeni Medya ve İnternet Gazeteciliği”, Ege Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Doktora Tezi, İzmir: 2002.
<http://baike.baidu.com/view/5580.htm> (8 Ekim 2013)
http://en.wikipedia.org/wiki/File:Xinhua_Logo.png (9 Ekim 2013)
<http://www.xinhuanet.com/video/xhsspzx/> (15 Kasım 2013)
<http://baike.baidu.com/view/3127143.htm?fr=aladdin> (15 Kasım 2013)
<http://news.xinhuanet.com/misc/> (15 Kasım 2013)
<http://wenwen.soso.com/z/q511690924.htm>. (3 Ocak 2014)
http://www.360doc.com/content/07/0905/11/42953_720503.shtml (19 Kasım 2013)
<http://www.crup.com.cn> (15 Kasım 2013)
<http://www.xinhuanet.com/> (15 Kasım 2013)
<http://zhidao.baidu.com/link> (3 Ocak 2014)